

9. Основы методики русского языка в 4-8 классах: Пособие для учителя / Под ред. А.В. Текучева и др. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1983. – 287 с.
10. Тихонов А.Н. Школьный словообразовательный словарь русского языка. – М.: Просвещение, 1978. – 727 с.
11. Успенский М.Б. Русский язык в школах Украинской ССР: 4-8 кл. Метод. пособие для учителей. – К.: Рад. школа, 1978. – 176 с.
12. Цыганенко Г.П. Состав слова и словообразование в русском языке. – К.: Рад. школа, 1978. – 152 с.

У статті проаналізовано класифікації вправ з морфеміки і словотворенню виділено типи вправ, які забезпечують формування в учнів 5-х класів морфемно-словотворчих умінь і навичок з урахуванням принципу наступності.

Хоменко Олена Вікторівна – старший викладач кафедри гуманітарних наук

Армянська філія РВУЗ «Кримського гуманітарного університету» (м. Ялта)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Миропольська Н.Є.

ФОРМУВАННЯ БАТЬКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ

О.В. Чеботарьова

У статті йдеться про значення формування батьківської культури у студентської молоді, що включає у себе такі складові, як: любов до дітей, особливості виховання дівчат та хлопчиків, урахування вікових особливостей, знання свого роду та важливість збереження сімейних традицій задля духовного зростання дитини.

Постановка проблеми у загальному огляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Соціальні та політичні зміни, що відбуваються у нашій країні, призвели до того, що сучасна молодь не дуже прагне до створення власної родини. А навіть якщо таке бажання й з'являється, то багато з молодих подружніх пар погоджуються на тому, що їм не треба народжувати дітей, або виконання цієї важливої репродуктивної функції відкладається на майбутнє.

Якщо у родині все ж таки народжується дитина, то молоді батьки часто виявляють низький рівень готовності до виховання дитини. Формування батьківської культури у майбутніх матерів і татусів є, на нашу думку, важливим елементом духовно-моральної підготовки студентської молоді до сімейного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Проблемою підготовки майбутніх батьків до виховання дітей займалися багато науковців: А. Макаренко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, П. Щербань, С. Ковальов, І. Гребенніков, В. Король, В. Постовий та багато інших вчених. Усі вони відмічають важливість сформованості батьківської культури у молоді для створення щасливої та міцної сім'ї.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Остаточно невирішеною залишається проблема духовно-моральної підготовки студентської молоді до сімейного життя та формування батьківської культури в рамках цієї підготовки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою нашої статті є обґрунтування важливості формування батьківської культури в процесі духовно-моральної підготовки студентської молоді до сімейного життя.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Дослідник В. Постовий стверджував: "Вінцем сім'ї, що завершує природний цикл, є народження дитини, яке сприяє духовному оновленню, піднесенню життєвих сил членів сім'ї, загострює почуття відповідальності за здоров'я й виховання продовжувачів роду" [8, с. 3].

Але подивіться, що коїться із сучасними сім'ями. Інтенсивний розвиток засобів масової інформації (телебачення, радіо, різноманітні газети та

книжки та ін.) призводить до помітного розчарування молоді у необхідності створення власної сім'ї та народження дітей. Адже часто ЗМІ нашостворюють молодь на думку, що сім'я може заважати людині, її розвагам та дозвіллю, що на створенні сім'ї та народженні дітей майже закінчується життя. Тому молодь вибирає найпростіший шлях: створюючи сім'ю, вони погоджуються із своїм партнером, що краще буде не народжувати дітей, не брати на себе "тяжкий тягар" та таку велику відповідальність. Але ж сім'я без дітей навіть не може називатись сім'єю, це подружня пара, яку окрім спільних інтересів та спільного майна, більше нічого не об'єднує. На думку дослідника О. Дробот: "В нас з вами нема репродуктивного натхнення. А що таке сім'я з однією дитиною? Це шлюб кочовиків, де кожний партнер повернутий до сім'ї спиною, а обличчям – до суспільства. Недарма А. Макаренко називав її неповною" [2, с. 11].

Нині молоді батьки мають безліч проблем: батьки не мають чіткої стратегії щодо виховання дитини, вони не готові до виконання виховної функції через обмежені знання вікової педагогіки, психології та фізіології, недооцінюють етап дошкільного віку в розвитку особистості [1].

Саме тому сьогодні й школи, і вищі навчальні заклади, і сім'ї мають визначити зміст виховання та навчання молоді, важливішою складовою якого є моральні цінності, наявність яких сприяє формуванню у дівчат та юнаків бажання не тільки створити власну сім'ю, як теплий і затишний осередок, але й народити дітей.

За словами В. Постового: "Важлива спонукальна умова створення сім'ї – бажання молодих людей мати дітей і як продовжувачів роду, і як особливий "предмет" для передачі життєвого досвіду..." [8, с. 13]. Отже, сьогодні перед педагогами та психологами, перед батьками та усім суспільством постає дуже важливе завдання духовного відродження сім'ї, основою якої мають стати норми моралі, етики, поведінки та культури взаємин, підготовки дітей до суспільного та сімейного життя, до досягнення вищих цінностей людства.

Не найменш важливим завданням є виховання в молоді не тільки бажання мати дітей, але й закладення в них необхідних знань та навичок, які допомогли б їм виховати своїх дітей якомога найкраще. Дуже злободенною на сьогоднішній час проблемою є нестаток знань, вмінь та навичок з сімейного виховання, що не дозволяє сім'ям виховати своїх дітей чемними людьми та у майбутньому гарними сім'янинами. Отже, треба розглянути які елементи включає у себе педагогічна культура батьків, і що треба робити для її підвищення.

Дослідник В. Король зазначає, що у нинішніх умовах сім'я потребує підтримки у вигляді кваліфікованих спеціалістів, таких як: психологи, соціологи, соціальні працівники. Але оскільки ні школи, ні вищі навчальні заклади не мають достатній рівень підготовки таких спеціалістів, то й сім'ям ні до кого звертатись по допомогу. Така ситуація підкреслює важливість проведення спецкурсу з проблем сімейного виховання протягом навчання в університеті не тільки з метою випуску спеціалістів різноманітних сфер діяльності, але й підготовки усієї студентської молоді до сімейного життя. На думку дослідника, така підготовка має включати наступні блоки:

- загальні знання про моделі сімейного виховання в історії людства та наслідки їх формування; про особливості формування особистості на різних вікових етапах її розвитку; про особливості формування особистості у сім'ї;

- спеціальні знання: моделі сучасної сім'ї, сімейні стосунки, значення матері та батька у вихованні дитини; особливості взаємин між батьками, роль психологічного клімату сім'ї в житті дитини;

- оволодіння уміннями діагностики рівня розвитку дитини; моделювання шляхів ефективного впливу на розвиток особистості та організацію процесу її виховання;

- знання з соціальної психології: психологія особистості, закономірності спілкування та взаємодії людей; міжособистісні взаємовідносини;

- оволодіння уміннями спілкуватися та організації дитячого спілкування і різнобічної діяльності дітей [5].

Отже, проблема полягає у тому, що молодь не готують до того, щоб бути батьками. Ніхто не вчить її як стати гарним татом або матір'ю, як любити і виховувати свою дитину, як бути її другом та одночасно наставником. Якщо такі основи й закладаються у сім'ї, то явно не достатньо.

За результатами свого дослідження В. Король пише, що “74% батьків відчують нестачу спеціальних знань щодо виховання дітей на різних вікових етапах їх розвитку”, “40% респондентів визнають, що діють у більшості виховних ситуацій, покладаючись тільки на інтуїцію, при цьому 84% відмічають, що ніхто ніколи не намагався навчити їх бути батьками та здійснювати виховання дітей у сім'ї” [5, с. 80]. Тож, з чого треба починати?

У народі кажуть, що людина починається з любові й для того, щоб її зрозуміти, треба її спочатку полюбити. Теж саме й з дітьми. Вона хоч і маленька, але вже людина, вже особистість. Для того, щоб гарно виховувати

свою дитину, треба її любити, розуміти і поважати. Отже, саме з цього треба починати формувати батьківську культуру. Треба навчити молодь любити своїх дітей. Любити навіть тоді, коли вони ще не народились, розмовляти з ними, коли вони знаходяться ще в утробі матері, читати книжки, співати та давати слухати музику, тобто діяти так, нібито твоя дитина вже поряд з тобою, любити її так, нібито ти вже тримаєш її на руках. Священик Ілля Шугаєв приводить таку історію: “Одного разу дитячого лікаря запитала одна з мам: “Докторе, коли мені починати виховувати дитину?” – “Скільки їй вже?” – “Півроку.” – “Ви запізнились на півроку, – відповів лікар””. Сам же Шугаєв додає, що як священик, він би сказав, “що мама запізнилась на ще більший строк” [12, с. 37].

Те, що коїться із сучасними сім'ями можна без будь-якого сумніву назвати занепадом духовного та сімейного виховання. Ще півстоліття тому в українських сім'ях вчили, що людина невід'ємна частина свого роду. Народний звичай зобов'язував людину знати свій родовід. Людину, яка не знала історії свого роду, називали безрідною. Сьогодні ж, як зазначає Т.Яценко “батьки й діти з гордістю називають 10 колін родоводу якогось бультер'єра, а імен своїх прадідів і прабабусь не пам'ятають” [15, с. 89]. На думку дослідника, для того, щоб підвищити батьківську культуру та зміцнити авторитет батьків в очах дітей, треба звернутись до звичаїв та традицій, тобто до того, що уособлювало кожен сім'ю. Тієї ж думки дотримується В.Федяєва, стверджуючи, що в українській родині завжди були звичаї і традиції щодо виховання молоді, які передавались із покоління в покоління [10]. Не можливо не погодитись із цим ствердженням, адже сім'я – це те місце, де людина починає вчитись, перш ніж вона іде до дитячого садочку або до школи. Тому, готуючи студентську молодь до створення власної сім'ї та становлення їх як батьків, треба довести до них найголовнішу думку – крім читання книжок та перегляду передач з питань сімейного виховання та виховання своїх власних дітей, перш за все сім'я має навчати дитину усім знанням, навичкам та традиціям, які передавались із покоління в покоління, з метою збереження духовних цінностей та ідеалів у родині.

На думку таких вчених як П. Щербань, О. Куліш та Л. Фрідман, школа та вчителі мають бути зв'язною ланкою між дітьми та батьками. Школа має бути майстернею, де вчителі будуть допомагати батькам виховувати у своїх дітей ідеали краси, любові та добра, честі та справедливості – тобто духовні багатства народної культури. Дослідники стверджують, що підвищення педагогічної культури батьків передбачає відродження системи психолого-

педагогічного всеобучу. Крім того, сім'я має розраховувати на допомогу, таку як: створення центрів і консультацій психолого-педагогічної допомоги сім'ї; всебічна підтримка досвіду сімейного виховання; виявлення осередків народної педагогіки та інше [14; 6; 11].

Дослідник Г. Карелова переконана, що слід добре організовувати просвітницьку роботу з батьками, яка сприятиме підвищенню інтересу до проблем духовності, й як наслідок до проблем сімейного виховання, яке має базуватись саме на духовно-моральних основах. Виходячи з суджень Карелової, головною умовою має бути дотримання принципу диференціації, тобто розподілу батьків на групи, залежно від рівня їх педагогічної підготовки [3].

Не треба також забувати про таку важливу частину батьківської культури як знання різних підходів до виховання дівчаток та хлопчиків, що має сприяти різній підготовці дівчин та юнаків, як майбутніх батьків. Дослідники С.Щербакова та А. Кокоєва зазначають, що від рівня батьківської культури залежить ефективність сімейного виховання, психічний та особистісний розвиток дитини, та як наслідок – її подальше становлення як батька або матері [13; 4]. Тому, ми не маємо права забувати, що виховуючи дівчинку – ми виховуємо мати, яка за словами К. Мотрич є “праматір’ю роду людського” і виконує “святую місію Богородиці й Березині” [7]. Виховуючи ж хлопчика, ми маємо дотримуватись виховання у ньому мужності та відповідальності за свою сім’ю. Як зазначає В. Тарасенко, на плечі чоловіків повинно лягати вирішення проблем, які вимагають більше енергії, глибокого розуму й сил [9].

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Усе вище сказане, дозволяє зробити такий висновок: вчить своїх дітей бути батьками. Змалечку розповідайте своїм дітям про сімейні звичаї та традиції, коли вони подорослішають, готуйте їх до ролі батька та матері. Вчить їх любити своїх дітей, і постійно закликайте їх готувати потім своїх дітей до власного сімейного життя. Тільки таким чином, ми зможемо відродити найголовніший інститут духовності людини – сім’ю.

Тому, перспективою нашого дослідження буде побудова організаційно-педагогічних умов з формування у студентської молоді батьківської культури в процесі духовно-моральної підготовки до сімейного життя.

Література

1. Алексеєнко Т.Ф. Молода сім'я в сучасному виховному процесі // Педагогіка і психологія. – № 4. – 1998. – С. 53-59.
2. Дробот О. Любить друг друга – значит смотреть не друг на друга, а в одну сторону // Семья и школа. – № 10. – 1999. – С. 10-13.
3. Карелова Г. Як виховувати духовні цінності? // Шкільний світ. – №42. – листопад 2003. – С. 1-3.
4. Кокоева А.Т. Формирование педагогической культуры родителей Дис. канд. пед. наук: 13.00.01: Владикавказ, 2003. – 170 с.
5. Король В.М. Підготовка батьків до сімейного виховання // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Випуск 81. – Черкаси. – 2006. – С. 78-83.
6. Куліш О. Організація роботи з батьками. // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Випуск 98. – Черкаси. – 2007. – С. 62-65.
7. Мотрич К. До вас, жінки, котрі стоять біля колиски нації, моє слово // Жінка. – 1992. – № 1. – С. 1-15.
8. Постовий В.Г. Сучасна сім'я і її педагогіка. – К.: Освіта. – 1994. – 63 с.
9. Тарасенко В.І. Тепло родинного вогнища. – К.: Політвидавництво України, 1984. – 84 с.
10. Федяєва В. Сім'я як носій цінностей громадянського виховання // Вісник Львів. – Випуск № 21. – 2006. – С. 146-152.
11. Фридман Л.М. Школа и родители // Классный руководитель. – № 5. – 1998. – С. 39-44.
12. Шугаев Илия. Брак, семья, дети... – Талдом. – 2002. – 79 с.
13. Щербакова С.Н. Формирование психолого-педагогической культуры родителей: Дис. канд. пед. наук: 13.00.01: Москва, 1998. – 219 с.
14. Щербань П., Щербань П. Педагогічна культура та її значення в суспільстві // Рідна школа. – №7-8. – липень-серпень 2004. – С.16-18.
15. Яценко Т.О. Родинне виховання на засадах народної педагогіки // Педагогіка і психологія. – Випуск № 2. – 1997. – С. 88-94.

В статтє говоритя о значеннн формированнн родительской культуры у студенческой молодежи, которая включает в себя следующие компоненты: любовь к детям, особенности воспитания девочек и мальчиков, учет возрастных особенностей, знание своего рода и важность сохранения семейных традиций с целью духовного роста ребенка.

Чеботарьова О.В. – магістрант кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Шевченко Г.П.

ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИЕ ИДЕАЛЫ В ОБРАЗОВАНИИ В XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА КАК ЦЕЛЬ ВОСПИТАНИЯ В УЧЕБНЫХ ОКРУГАХ УКРАИНЫ В XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА

Т.В. Шушара

В статье представлены общечеловеческие идеалы, которые царили в учебных округах Украины в XIX начале XX века и влияли на формирование всей системы образования в целом.

Постановка проблемы в общем виде и ее связь с важными научными и практическими задачами

Одним из условий создания конкурентоспособной и гибкой системы образования в Украине, рядом с интеграцией в Болонский процесс, определяется необходимость сохранения и обогащение украинских культурно – исторических традиций. Особенно важным при этом является удержания баланса между новациями и традициями. Сегодня в Украине, в связи с появлением учебных заведений разного типа и форм собственности, остро стоит проблема регулирования их деятельности в системе образования Украины, именно эта проблема была в поле внимания учебных округов, опыт которых может быть использован для реформирования системы образования Украины.

В процессе историко-педагогического поиска учитывалось, что на становление и развитие учебных округов, а так же на формирование общечеловеческого идеала в образовании в XIX начале XX века, повлияли передовые достижения педагогической науки и практики не только Российской империи, но и Западной Европы.